

hössötystä ja samoista uutisista valittaminen realistien vakiokikka. Kaikki moinen johtaa vain melankoliaan, joka on paheiden pahe.

Flaubertin arvailut Maupassantin joutilaisuudesta (josta valittelut kielivät) osuivat jokseenkin täydellisesti harhaan. Rasvapallo (*Boule de Suif*, 1880) esitteli Maupassantin pitkän novellin kehittelijänä ja sittemmin mestarina, joka ei suinkaan laiskotellut: kymmenessä vuodessa hän julkaisi 300 novellia, kuusi romaania ja kolme matkakirjaa. Lisäksi liikunnan vältteleminen oli kuppaa sairastavalle (ja siihen pian menehtyvälle) novellistille jokseenkin kohtalokas vinkki.

Menestyksen ja vaurastumisen myötä Maupassantin itsevarmuus kasvoi melkoiisiin mittoihin: ystävilleen hän korosti, ettei päätenyt kirjailijaksi kutsumuksen vuoksi vaan puhtaasti päättelyn voimin. Kirjai-

lijan työ merkitsi hänelle vapautta muista ihmisistä, suhteellisesta köyhyydestä ja virkamiehen ilottomasta työstä. Hän kehuskelikin mieluusti olevansa *marchand de prose* eli myyvänsä kirjallisuuttaan aina korkeinta tarjousta vastaan. Tässä hän erosi jyrkästi Flaubertista, joka halusi pysyä kaukana rahasta ja kammosi rahasta kirjoittamista.

Silti oppi-isän ja oppilaan luonteenpiirteissä oli enemmän yhtäläisyyksiä: molemmat arvostivat yksityisyyttä ja suhtautuivat epäluuloisesti sekä avioliittoon että tunnesitoutumuksiin. Samoin heitä yhdistivät pessimismi, melankolia ja vastenmielisyys sekä ihmisten typeryyttä että lopulta itse elämääkin kohtaan.

Barnes toteaa, että Flaubertille yksityiselämän yksityiskohtien julkinen raportointi oli porvarillista heikkoutta, johon Maupassant puo-

lestaan lipsui helpommin. *Afloat* (Sur l'eau, 1888), tarua ja totta sekoittava kirjanen eräästä merimatkasta, tarjoaakin naturalistisen tyyliänsä suojista inhorealisticista kuvauksia, joiden sävy ilahduttanee monia. Ihmiset ovat ”kaksijalkaisia hyttysiä”, typeriä, rumia ja valkosipulilta haisevia keskinkertaisuuksia. Ystävyys johtaa vain omistamisen himoon ja ikuiseen toistoon perustuva luonto ja elämä herättävät syvää inhoa, joka huipentuu matkakirjassa kirkkovihkiäisten rituaalien seuraamiseen.

Tuloksena oli tyyllinen kriisi, sillä jos ihmiset ovat keskinkertaisia ja muuttumattomia, miksi heitä pitäisi kuvata taiteessa? Tällöinhän taiteestakin tulee pelkkää toistoa. Flaubertin ratkaisu tähän dilemmaan tunnetaan: hän inhosi myös realismia.

Obaman pää puskassa

Northwestern-yliopiston historian emeritusprofessori Garry Wills kirjoitti lokakuussa *The New York Review of Books*issa Barack Obaman presidenttikauden alusta. Ne, jotka odottivat Bushin hallinnon laittomuuksien ja muitten vääryyksien pikaista korjaamista, oikaisemista ja hyvittämistä, odottivat liikoja. Willsin sanoin joranjäljet juontavat kauempaa, kolettien suorittajien ja toimeliaitten peittelijöitten perinteestä:

”Yhdysvaltain koko II maailmansodan jälkeinen historia on verkalleen siirtänyt valtaa virkamiehille. [...] maailmansota on sulautunut kylmään sotaan ja kylmä sota terrorisminvastaiseen sotaan – tätä valtaisa ja mutkikasta rakennetta ei noin vain pureta. Kuusikymmentäkahdeksan vuotta sotahälytystä putkeen (1941–2009) on tehnyt epänormaalista normaalia ja perustuslain vähättelystä vallitsevan järjestyksen.”

Hyvästä esimerkistä käy CIA:n uuden johtajan Leon Panettan lausunto ex-

traordinary renditionsien tarpeellisuudesta myös tulevaisuudessa. Obaman nimittämä entinen avoimuuden puolestapuhuja käytti eufemismia käteväksi osoittautuneesta välineestä, jolla vankeja voi tarpeen mukaan lähettellä ulkomaihin. Uuden demokraattihallinnon ylimmät oikeusviranomaiset ovat myös kiirehtineet toteamaan, että heidänkin mukaansa terroristeihin tulee soveltaa ”taistelukentän lakia”. Oikeusministeri Eric Holder on jo ehtinyt vedota kyseenalaisesti ’valtiosalaisuuteen’ perustellakseen sen, miksi eräitten hänen arvioitavikseen tulleiden tapausten ei tulisi päätyä tuomioistuimeen käsiteltäviksi. Obama itse on kielittänyt ”tehostettua kuulustelamista” esittävien valokuvien julkaisemisen samoin kuin CIA:n tuhoamista samansisältöisistä videoista kertovien asiakirjojen ilmitulon. Kiinniotettujen, *detaineesien*, koettelu saattaa hyvinkin päättyä hänen suostumuksellaan sotatuomareitten huomaan. Yleisemmin hän on torjunut kaikki ehdotukset jonkinlaisesta totuuskomissiosta. Ennen Obamaa tehtyjä valtion vääryyksiä ei tutkita.

Wills muistuttaa, että vasta II maailmansota muutti vanhan kaavan.

Entisaikoina sotien muodostamien poikkeustilojen jälkeen palattiin enemmän tai vähemmän perustuslailliseen elämänmenoon. 40-luvulla tuli sitten luoduksi niin massiivinen määrä salassa pidettävää aineistoa, ettei irtautuminen enää onnistunut, varsinkaan kun kylmä sota antoi oikeuden päinvastoin moninkertaistaa salailun vihollisten tarkkailusta, joukkotuhoaseitten vaatimista turvajärjestelmistä ja maailmanlaajuisesta valmiustilasta. Kansalainen voi unohtaa suuren osan tästä, mutta uusi presidentti initioidaan talon tapoihin pikavauhtia. Hän kommentaa muun muassa noin tuhatta – kukaan ei tiedä tarkkaa määrää – ulkomailla sijaitsevaa sotilastukikohtaa. Wills ottaa esimerkiksi Diego Garcían saaren Intian valtamerellä.

Brittien näennäisesti hallitsemaa atollia isännöi USA. Eikä suinkaan Yhdysvaltain kansa tai kansanedustuslaitos vaan lähinnä puolustusministeriön ja CIA:n napamiehistä koostuva *national security state*, turvallisuusvaltio valtiossa. Se karkotti 60-luvulla sotakoneistonsa tieltä pois kaksituhatta asukasta ja takavarikoi näitten omaisuuden. Journalisteja ei kirjaimellisen eksoottisilla – ”ulkoa

tuoduilla” – rannoilla näy, turisteista puhumattakaan. Presidentin tehtäviin kuuluu varjella tällaisten salaisten vyöhykkeiden salaisuutta. Agenttien, sotilaitten, hallintovirkamiesten ja diplomaattien moraalialia ei pidä mennä horjuttamaan. Obamakin on oman valtansa vanki: ”vapaan maailman johtaja”, mutta asemansa reunaehtoihin sotkeentuva jättiläinen. Sotapäällikköyden vaatteet peittoavat laillisuuden turvaajan ja demokratian edistäjän velvoitteet:

”Harvat enää piittaavat [James] Madisonin [1788 esittämästä] lako-

nisesta lausahduksesta: ’Tasavaltaisessa hallitustavassa lakiasäättävä valta ottaa välttämättömästi etusijan.’ Tämän sijaan meitä kaikkia kansalaisia kehoitetaan tekemään kunniaa ylipäällikköllemme. [...] Jotkut meistä kumminkin pysyvät mielistyneinä vanhentuneeksi sanottuun perustuslakiin. On ehkä liian myöhäistä palata sen ihanteisiin, mutta yritettävä on yhtä kaikki. Kuten Cyrano sanoi, ”[e]ihän tässä menestyksen toivossa taistella”.

Kun kerran Wills otti vakiintuneeseen tapaan esiin Yhdysvaltain

yhtenä perustaja-isänä ja neljäntenä presidenttinä muistetun Madisonin, lainataan lopuksi häntä. Kirjoituksessaan ”Spirit of Governments” (1792) Madison selvensi tasavaltaisuuuden ideaaliksi yhtäikäisen sitoumuksen järkeen ja yhteiskunnan – ei siis valtion tai maan – etuun:

”Tällaisen hallintomallin perään filosofia on hapuillut ja ihmiskunta huokaellut.”

Molemminpuolisesta karsastuksesta

Aina muhkea *Annales – Histoire, Sciences Sociales* omisti kuluvan vuoden ykkösnumeronsa historian ja filosofian vaikealle suhteelle. Esipuheessa muisteltiin, kuinka julkaisun perustanut Lucien Febvre lohkaisi jo 50-luvulla: ”Olen antanut itselleni kertoa, että historioitsijoilla ei ole järin suuria filosofisia tarpeita.” Vastavuoroisen välttelyn ja väärinymmärtämisen saralla on senkin jälkeen uurastettu. Historiantutkijan käsitys filosofiasta on vankkumattomasti karikatyyri, filosofin taju historiasta on tinkimättömän olematon. Vastavoimia silti riittää: Pocock, Skinner, Koselleck, Henrich ja Foucault seuraajineen. Monografiselle systeemierittelylle on ilmaantunut järkeviäkin vaihtoehtoja tieteensosiologitavien pika-analyysien tuolla puolen. Yhden juonen antaa ’filosofia’-käsitteen itsensä kehkeytyminen etenkin keskiajalta uudelle ajalle. Mutta myös filosofien vaistomaisesti kavahtamissa filosofiansosiologioissa alkaa olla paikotellen tolkkua, olipa puhe Bourdieuhenkisestä ’filosofisen kentän’ sosiologiasta tai filosofisen tiedon sosiologiasta Martin Kuschin ja kumppanien malliin.

Teemapaketin ehkä hienoin ar-

tikkeli on Silvia Caianiellon esitys ’epookki’-käsitteen historiasta. Kreikan *epokhe*inistähän se juontaa, kuten fenomenologeille rakas *epokhe*kin. Sitä Caianiello ei sano, että myös Jeesus ”pani merkille” (Luuk. 14:7) *e*-avusteisesti, mutta hän keskittyykin 1800-luvulla tihentyneeseen kiistaan aikakauden parhaasta käsittämistavasta. Mieltääkö epookit eliöiksi vai järjestelmiksi? Italian Kansallisen tutkimusneuvoston Napoliin sijoitetun modernin filosofisen ja tieteellisen ajattelun historian laitoksella toimiva Caianiello juontaa kiistan taustan luonnonfilosofi Bossuet’sta. Tämä esitti 1691 ensimmäisen määritelmän ”suuren tapahtuman” määrittämisestä epookista: ”kreikan sana merkitsee pysähtymistä: epookin kohdalle viivähdetään kuin seisahduspaikalle pohitimaan kaikkea, mikä tuli sitä ennen ja jälkeen, ja vältetään tällä tavoin anakronismit.”

Vicoa ja Buffoniakin kuullen Caianiello vie tarinaa kohti modernin kriittis-historiallisen filologian syntyä. Vasta sen perustalle alkaa kasvaa J. J. Winckelmannin ensimmäisenä kiteyttämä eloperäinen epookkikäsite aikakausien ontogeneesista. Mainio on esimerkiksi Caianiellon pohdinta Herderin ”demokraattisesta aikakäsityksestä”, jossa jokainen ajanhetki on yhtä tärkeä momentti ihmiskuntaorganismien kehityksessä. Hän kuvaa jännittävästi, kuinka suurten saksalaisten

historiatieteilijöiden, Ranken ja Droysenin, hankkeet on paras ymmärtää systeemin välienselvittelyinä organismien kanssa.

Muissa kirjoituksissa Cagliarin yliopiston tutkija Maria Pia Donato avaa inkvisition historiasta esiin näkökulman luonnonfilosofian sensuroinnin mutkikkaaseen kysymykseen. Jean-Pierre Cavaillé, annaalia julkaisevasta pariisilaisesta yhteiskuntatieteellisestä EHESS- korkeakoulusta, jatkaa ’libertiinyyden’ käsittehistoriasta. Catherine König-Pralong Fribourgin yliopistosta taas tarkastelee keskiajan filosofian historiankirjoitusta viimeisen puolensadan vuoden aikana. Hänelle se on tapaus filosofian historian ”sisäisestä jännitteestä”: filosofien luomusten omalakisuuutta tai transhistoriallisuutta on ollut hankala sovittaa yhteen historioinnin kanssa. Jännite kasvaa filosofi-historioitsijoilla ja kutistuu historioitsijahistorioitsijoilla.

Kantko yhteiskunnaton?

E*pochesta* puhui myös Immanuel Kant, kun hän tulkitsi 1786 naturalistisesti Mooseksen luomiskertomusta. Paratiisissa vaistonvalta väistyi ensimmäisen vapaan valinnan tieltä. Häveliäisyys oli ”pieni alku, joka kuitenkin teki epookin” tai käänsi uuden

lehden, koska se antoi ihmisen ”ajattelutavalle aivan uuden suunnan”. Kuten Navarran yliopiston moraalifilosofian professori Ana Marta González täydentää, tuo uusi ajatussuunta oli ’empiiristen toisten’ välittämä ajattelu. Ihminen ei Kantin mallissa luovu itserakkaudestaan, vaan hän korkeintaan teeskentelee olevansa muitten silmissä parempi kuin on. Mutta juuri tällä sievistylyllään ja siveilyllään hän samalla si-

vistyy ja siveellistyy. Gonzálezia ei innosta lainkaan Kantin leimaaminen poliittis-sosiaaliseksi turhakkeeksi. Hän pyrkii *Kant-Studienin* vuoden avausvihkossa todistamaan, että moderni yhteiskuntateoria on itse asiassa läpeensä Kantin vääjäämää. Talcott Parsonsin avoimesti kantilainen yritys säilyttää transsendentaalinen arvossaan ei ole koko totuus. Myös Émile Durkheimin esitys moraalien ja tiedon synnystä,

Norbert Eliasin selonteko sivistymisestä, Weberin askeettinen kulttuuriteoria ja Simmelin sosiaalisuuden dialektiikka ovat Gonzálezin silmissä väkevästi Kant-pitoisia. Kantin näki ihmisen ’epäseurallisen seurallisuuden’ osana kulttuurin hahmottamista luonnon ja moraalien välitykseksi, uskonnon tulkitsemista moraalisuudeksi ja historian näkemistä humanistumiseksi. Yhteiskuntatieteet eivät pääse Kantista eroon.

Quo vadis, universitas?

Vuosi 2009 on ollut yliopistovaltausten. Syksyllä eniten huomiota ovat saaneet mellakat Wienissä ja Kaliforniassa, mutta muuallakin tapahtuu: Grazissa, Klagenfurtissa, Linzissä, New Yorkissa. Kesäkuussa Saksassa noin 90 kaupungissa opiskelijat vanhempien lakkoilivat ja protestoivat kaduilla. Alkuvuodesta yksin Iso-Britanniassa oli yli 30 yliopistoa vallattuna, mukana jopa Oxfordin kuuluisa Bodleian-kirjasto. Kreikassa yliopistot ovat olleet jo pitkään kestäneen kansannousun keskuksina. Pieni Suomikin kantoi kortensa kekoon kevätpuolella. Viimeinen pisara on eri paikoissa ollut erilainen – uusi yliopistolaki, autoritaarinen väkivalta, kansainvälinen solidaarisuus... – mutta myös yhtäläisyydet ovat helposti nähtävissä.

Kaikkiällä rikkaassa lännessä jo ennen lamaa alkanut trendi kiihtyy. Korkeakoulutusta ollaan rajaamassa, pääsyä kapeuttamassa, koulutuksen hintaa nostamassa, sisältöjä virtaviivaistamassa työelämän tarpeisiin. Tätä vastoin Wienin valtaajat vaativat seitsemän kohdan ohjelmassaan muun muassa lukukausimaksujen poistamista, opetuksen tason nostamista ja koulumaisuuden vähentämistä, yliopistohallinnon demokratisoimista, päätöksenteon pöytäkirjojen julkaisusta ja vähintään 50 %

osuutta naisille kaikissa yliopiston henkilöstöryhmissä.

Kaliforniassa Ison-Arskan osavaltiot budjetti on pahasti alijäämäinen ja valtionyliopisto monine kampuksineen leikkurin terällä. Henkilökunnan palkkaa on jo laskettu keskimäärin 10 %. Valtaukset Berkeleyyn, Los Angelesin, Davisin ja Santa Cruzin kampuksilla saivat kipinän hallinnon päätöksestä nostaa jo ennestään huomattavia lukukausimaksuja yli 30 prosentilla. Näihin madonlukuihin verrattuna Suomen yliopistojen työnantajyhdistyksen puheenjohtajan esittämä ajatus (*Aikalainen* 18.11.) lukukausimaksusta rahansiirtona taskusta taskuun (1 000 euron maksu, jonka takaa valtio) on vielä pehmeää hyrinää.

Pitkin Yhdysvaltoja suunniteltuja lukukausimaksujen korotuksia on analysoitu uusimpana vaiheena keskiluokan alarajasta. Aikoinaan korkeakoulutus toimi reittinä sosiaalis-taloudelliseen nousuun. Tilanne on muuttunut, kuten kalifornialaisvaltaajat kirjoittavat:

”Lähes puolet yliopistosta valmistuneista työskentelee korkeakoulutusta vaatimattomissa palvelualan ammateissa, joihin heidän tutkintonsa ovat tarpeettomia. Hekin, jotka saavat koulutusalaansa vastaavia tai jopa johtoportaan töitä, huomaavat, että vuosikymmenten automatisointi ja työvoiman ylitarjonta ovat syöneet näiden asemien aiemmin tarjoaman edun. Ohjelmoinnista tulee datan

syöttöä, keskitason johtamisesta kurinpitoa ja sihteerinhommia. Kunteolliset työpaikat katosivat, pääoma kohdisti huomionsa juuri näihin töihin [...] johtaen johtajat pelottelemaan alaisiaan, joiksi pelkäsivät muuttuvansa. Yliopisto tuottaa edelleen yhä kaventuva eliittiä. Mutta yleiskuva on selvä: yliopistotutkimuksen arvo on nyt yhtä kuvitteellinen kuin vuoden 2006 asuntohinnat.”

Totta tosiaan! Koska viimeksi saimme länsimaisen hallituksen koulutuspoliittisen aloitteen, joka tasoittaisi tuloeroja ja edistäisi sosiaalista mobiili-teettia? Ajatukset, joiden mukaan lukukausimaksut olisi pikaisesti saatava aikaisiksi ainakin EU:n ulkopuolelta tuleville opiskelijoille osoittavat, että yhdenvertaisuus on nykyään ”meidän” yhdenvertaisuuttamme ja saavutettujen etujen puolustamista kaikille muille paitsi rikkaille, joka voivat yhä rikastua. Niinpä Wienissä valtaajat vaativat kaikille vapaata opiskeluoikeutta, ja Kaliforniassa yliopistoilla tarjotaan turvapaikkaa laittomille maahanmuuttajille. Hyvinvointivaltion tuolla puolen ei ole uutta vaurautta, vaan näköalattomuutta, jota kalifornialaisten kollektiivinimimerkki ”Research & Destroy” kuvaa pamfletissaan *Viesti tulevaisuudesta jota ei ole*:

”Työskentelemme ja lainaamme voidaksemme työskennellä ja lainata. Lähes kolme neljännestä opiskelijoista työskentelee opiskeluaikanaan,

monet täysipäiväisesti; suurimmalle osalle opiskeluaikana saavutettu työllistymisen taso on sama, mikä on luvassa valmistumisen jälkeen. Emme saa koulutusta vaan velkaa. Työskentelemme tehdäksemme rahaa, jonka olemme jo tuhlanneet, ja tulevaisuuden työmme on jo myyty pahimmilla markkinoilla. Lainatulla opetuksella ostamme etuoikeuden maksaa kuu-kausilyhennyksiä loppuelämämme ajan. Eilispäivän liiketalouden maistereit ostavat kesähuvilansa tämän päivän humanistimaistereiden ankealla tulevaisuudella. Elämä yliopiston jälkeen tarkoittaa ilkeää ja pikkumaista kilpailua resurssista ystävien ja muukalais-ten kesken: hoppu alemman hallinnon tehtäviin, joka (hyvällä tuurilla) kestää pari ahdistuksen, pelon ja kasvavan riiston sävyttämää vuotta. Mutta tämä

on tarkka kuvaus tämän päivän yliopistoelämästä: ilkeä ja pikkumainen elämä on jo täällä.”

Ehkä toteamus yliopistoelämän pikkumaisuudesta selittää parhaiten valmiutta valtauksiin. Voi olla, että valtauksilla ei saada paljoa, mutta ainakin hetken tauko uuteen tietotyöhön, jota Jussi Vähämäki kutsuu *Itsen alistukseksi* (Tutkijaliitto, 2009). Kaikkialla hallinnon vauhti kiihtyy ja muutoksia pukkaa. Ehkä on ajateltavissa, että touhun on tarkoitus peittää hyvin yksinkertainen asia.

”Kuten yhteiskunta, jonka uskollinen palvelija se on ollut, yliopisto on vararikossa. Tämä vararikko ei ole vain taloudellinen. Se on osoitus paljon perustavanlaatuisemmasta kauan

tekeillä olleesta konkurssista, joka on sekä poliittinen että taloudellinen. Kukaan ei enää tiedä, mikä yliopisto on. Tunnumme tämän vaistonvaraisesti. Vanha hanke sivistyneiden ja koulutettujen kansalaisten luomisesta on mennyt, kuten myös tutkinnon suorittaneilla ollut etulyöntiasema työmarkkinoilla. Nämä ovat nykyään fantasioita, aavemaisia jäänteitä roikkumassa huonosti ylläpidettyjen aulojen seinillä.”

Kirjallisuus

<http://www.revolutionbythebook.akpress.org/communique-from-an-absent-future-%E2%80%94-further-discussion-round-one/>
<http://takku.net/article.php/20091012185320317>

Rasvaisia juttuja

Britttiläinen *Guardian* julkaisi marraskuussa tuplaskuupin. Nimettömänä pysyttelevä IEA:n (International Energy Agency) asiantuntija väittää järjestönsä tahallaan esittäneen vääriä arvioita öljyn riittävydestä. Ja esittäneensä niitä Yhdysvaltain painostuksesta. IEA oli 2005 todennut öljyntuotannon nousevan vuoteen 2030 mennessä 120 miljoonaan barreliin päivässä (mbd). Sittenmin järjestö on laskenut arviotaan ensin 116 miljoonaan ja uudelleen 105 miljoonaan. Nyt nimetön lähde väittää, että ”IEA:ssa on asiantuntijoita, joiden mukaan jopa 90–95 mbd on mahdollisuus, mutta ennusteiden lukuja ei uskalleta laskea näin alas, koska pelätään finanssimarkkinoiden reaktiota”. Lähteen mukaan USA:n haluaa pitää ennusteet korkealla tasolla myös öljyvirtojen *status quon* säilymiseksi. Toinen *Guardianin* haastattelema IEA-lähde toteaa, että järjestön tärkeimpiä sääntöjä ”on olla suuttuttamatta yhdysvaltalaisia”.

IEA on valtioiden välinen organi-

saatio, jonka raportteja 28 jäsenmaan hallitukset käyttävät oman energiapolitiikkansa pohjana. IEA:n vuotuinen raportti *World Energy Outlook* on tärkein yksittäinen maailman energiapolitiikan ohjenuora. Sen arvioiden väitetyä valheellisuuden painokkuutta lisää, että oletukset öljyn saatavuudesta ja kulutuksesta vaikuttavat ratkaisevasti ilmastonmuutoksesta käytävään keskusteluun. IEA:n lukemat sisältyvät alkuarvoina muun muassa kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n skenaarioihin. Yksi uutisen synnyttämän nettikommentaarimyrskyn lukuisista salaliittoteorioista kuuluu, että syväkurkun tarkoitus on vaikuttaa Kööpenhaminan ilmastoneuvotteluihin.

Uppsalan yliopiston fysiikan professori Kjell Aleklett, joka on yksi Association for the Study of Peak Oilin (ASPO) perustajista, kommentoi *Guardianin* uutista sanomalla, että yllätys ei ollut kritiikki eikä sen sisältö, vaan ajankohta. Aleklett oli odottanut sisäistä kritiikkiä jo paljon aiemmin. Blogissaan (aleklett.wordpress.com) hän toteaa: ”Olen aina ollut sitä mieltä, että IEA:n asiantuntemus ei ole voinut vajota niin alas, että sen edustajat uskoisivat omat

väitteensä.” Kertomansa mukaan Aleklett on itse kuullut *Guardianin* julkaisemat väitteet IEA:n edustajilta jo toissavuonna, mutta vain sillä ehdolla, että lupaa pitää lähteen omana tietonaan. Tästä suivaantuneena Aleklett on muun muassa vaatinut Ruotsin eroavan IEA:sta. Nyt hän esittää puolueetonta totuuskomissiota selvittämään IEA:n arvioiden perustoja. *Guardianin* mukaan myös parlamentaarikko John Hemming, joka on brittien alahuoneen öljy- ja kaasuhuippu-työryhmän puheenjohtaja, kertoo IEA:n nimettömien lähteiden varoittaneen, että järjestön virallisiin lukuihin ei kannata luottaa. Niin ikään marthaalla saadussa jatkojutussaan *Guardian* uutisoi Aleklettin ja tutkijakollegoidensa esittämää kritiikkiä. Heidän mukaansa IEA:n vuosiraportti on ”poliittinen dokumentti”, jossa esitetyille tuotantoluvuille ei ole tosiasiallisia perusteita. Siinä missä IEA:n öljyntuotantoa ennustava kuvaaja kohoaa korskeasti, Uppsalan koulun graafi muodostaa flegmaattisen liukumäen kohti vuotta 2030.

Suomalaiset päivittäismediat eivät tarttuneet *Guardianin* paljastukseen tuoreeltaan. Joko maan

otteita ajasta

suurimmat uutistoimitukset ottavat ulkomaisen uutissyötteenä yksinomaan kansainvälisestä uutisvälityksestä, uutisvuorossa on nukahdettu kriittisellä hetkellä tai *Guardianin* juttujen uutisarvo on arvioitu todella oudoilla kriteereillä. Samana päivänä, kun *Guardianin* alkuperäinen uutinen julkaistiin, *Helsingin Sanomat* toisti Reutersin välittämässä uutisessa sanasta sanaan IEA:n raportin

viralliset numeraalit. Aleklettin madonluvut huomioiden valtakunnan päälehden otsikko huokui rikinkatkuista ironiaa: ”Maailman energiankulutuksen ennakoidaan kasvavan nopeasti.”

Karu ja onnistunut yritys vaikuttaa asiantuntijajärjestön arvioihin ei ehkä ole *Guardianin* uutisten sho-keeraavin puoli. Edes mahdollinen vaikutus Kööpenhaminan ilmastoko-

koukseen ei ole pääasia. Varsinainen järkytys ovat itse luvut. Jos maailman väestömäärä 2030 on vaikkapa kahdeksan miljardia, ei 95 mbd millään riitä tarvittavaan maanviljelykseen. Aleklettin ja kumppaneiden arvio on tyly 75 mbd. Jos luku pitää paikkansa, on edessä 20 vuotta nälänhätää. Totuus saattaa olla katastrofi, mutta katastrofi saattaa alkaa ennen totuutta.

Kahdeksas manner

Kadonneen mantereen etsinnät voidaan lopettaa. *Google Earth* ei tarjoa siitä kuvaa, massa on liian hienojakoista satelliittien optiikalle. Se on muovikeittoa. Mittakaava on tahattoman myyttinen. Noin kolme prosenttia kaikesta 50-luvun jälkeen käytetystä muovista on kertynyt merivirtojen mukana Tyynen valtameren pohjoisosaan. Muovin pinnoittama kaksiosainen alue on vähintään Australian mantereen kokoinen, se ulottuu Japanin eteläsaarista Havaijille. Manteereilta ja laivoista kertynyt massa on asettunut merivirtojen suvantoihin. Noilla tienoin tuuli on heikkoo tai sitä ei ole lainkaan. Meribiologit arvioivat, että jokaista elävää plank-

tonkiloa kohti meressä on nyt kuusi kiloa muoviplanktonia.

Kahdeksas manner löytyi satumalta 1997, kun merentutkija Charles Moore, öljyteollisuussuvun vesa, poikkesi totutulta risteilyreitiltään. Voi vain kuvitella, mitä tämän myöhäisten aikojen konkvistadorin sisimmässä liikahti, kun uuden maailman tarjoamat resurssit paljastuivat ehtymättömiksi: tekohampaita, tupakansyöttimiä, kondomeja, kaiken kokoisia ja värisiä muovipusseja. Ja määrättömästi mustasta kullasta jalostettua, auringon valkoiseksi haperamaa hiutaletta satamassa syvyyteen. Noin 70 prosenttia muovista vajoaa kohti pohjaa: kuin myöhäismoderni *apeiron*, tuo Anaksimandroksen alkukaaos, yrittäisi päästä takaisin synnyinsijoilleen.

Lähes kaikki se on öljyä. Miljoonia vuosia kasvuttomissa proses-

seissa jalostunut biomassa on loppujalostunut muoviplanktoniksi. Curtis Ebbesmeyer, muovimeren tutkija, kuvaa sitä ”valtavaksi eläimeksi, jonka lieka on katkaistu”. Kestää oletettavasti satoja vuosia, ennen kuin muovi tuhoutuu luonnon kiertokulussa, mutta ennen sitä vapautettu peto ehtii elää pitkän epäkuolleen elämän.

Öljy on viekas: yhtä lailla sen ehtyminen kuin säilyminen on tuhoisaa. Ehtyminen lopettaa länsimaisen elämäntavan, säilyminen muovina johtaa luonnontuhoon. Itsestäänselvyydet kätkeytyvät näkyville: ktooninen öljy on kuoleman materiaallinen muoto.

Lokakuun lopussa *Helsingin Sanomat* julkaisee tiedesivuillaan ilouutisen. Fossiilisen öljyn korvaaja on keksitty! Bioöljyä aletaan laboratorioissa lypsää elävistä levistä...